

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประกอบการใด ๆ ส่วนมากผู้ทำจะคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าว่าจะให้สัมฤทธิ์ผลออกมาในรูปใด การบริหารบ้านเมืองของรัฐบาลแต่ละสมัยก็จำเป็นที่คณะรัฐบาลจะต้องตั้งงบประมาณไว้ เพื่อพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ แล้ววางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะพัฒนาในด้านใดก่อนหรือหลัง การวางแผนไว้ล่วงหน้าของคณะรัฐบาลนี้เรียกว่า "นโยบาย" ซึ่งจะต้องแถลงไว้ให้ประชาชนทราบล่วงหน้า

ในด้านการจัดการศึกษาของประเทศ นอกจากรัฐบาลจะตั้งงบประมาณไว้คอยสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายแล้ว จำเป็นต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างกว้าง ๆว่าจะจัดให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ แค่นั้น เพียงใด การวางแผนไว้ล่วงหน้านี้ ก็คือ "หลักสูตร" นั่นเอง เพราะหลักสูตรได้รวมกิจกรรมและมวลประสบการณ์ทั้งหลายของผู้เรียนเข้าไว้ด้วยกันทั้งหมด ในขณะที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงจากอิทธิพลและแรงผลักดันต่าง ๆ ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงพัฒนาระบบการศึกษา ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความเคลื่อนไหวของสังคมด้วย โดยเฉพาะหลักสูตร ซึ่งถือว่าเป็นแกนสำคัญของการศึกษา จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน ¹

จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าในภาวะที่บ้านเมืองมีเหตุการณ์เป็นปกตินั้น หลักสูตรการศึกษาจะมีอายุยืนอยู่ได้ประมาณ 10 ปี แต่ในเหตุการณ์ที่บ้านเมืองต้องมีการเปลี่ยนแปลงไป

¹ สมพงษ์ จิตระดับ "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา และครูประจำการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ทดการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 1.

หลักสูตรการศึกษาที่มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงทุกครั้ง ประเทศไทยเราประสบภาวะดังกล่าว ทั้ง 2 ประการ คือ หลักสูตรการศึกษาพุทธศักราช 2503 ที่ใช้มีอายุเก่าแก่ด้าสมัย และ เหตุการณ์บ้านเมืองก็เปลี่ยนแปลงไป รัฐบาล ประชาชน นักศึกษา นักเรียน ตลอดจนสื่อมวลชน ต่างก็มีความเห็นควรที่จะเลิกใช้ระบบเก่า ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ และมีความพยายามที่จะแสวงหาแนวทาง เพื่อฟื้นฟูความก้าวหน้าของประเทศไทยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ จึงได้เพ่งความสนใจมายังขบวนการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศเป็น สำคัญ ภัยเหตุผลดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดแรงผลักดันให้การประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2517 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ทั้งในระบบ นอกโรงเรียน และในโรงเรียน หรือในลักษณะอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับกาลสมัย เพื่อให้สอดคล้อง กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระบอบประชาธิปไตย คณะกรรมการชุดนี้ได้เสนอต่อรัฐบาล ถึงสาเหตุที่ต้องปฏิรูปการศึกษาในส่วนที่ระบุถึงข้อบกพร่องของหลักสูตร 4 ประการ คือ ¹

1. หลักสูตรไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้ จากผลของการวิเคราะห์

หลักสูตรประถมศึกษา โดยคณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อเดือนพฤษภาคม 2515 ระบุว่า หลักสูตรที่ใช้กำหนดความมุ่งหมายไว้มากมายเกิน กำลังที่ครูสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุ ความมุ่งหมายมากมายนั้น ไม่สอดคล้องกับลำดับ วุฒิภาวะของเด็กและเป็นสากลเกินไป มีได้ตั้งอยู่บนความเป็นจริงของบ้านเมือง และมีลักษณะ เป็นเค้าโครงสำหรับไปเขียนแบบเรียนมากกว่าจะเป็นหลักสูตรที่แท้จริง เพราะมีได้กำหนด กิจกรรมการเรียน และวิธีสอนไว้แต่อย่างใด ยิ่งไปกว่านั้นในขณะที่หลักสูตรมุ่งเน้นความรู้ลึก และคานิยมต่าง ๆ แต่แบบเรียนและข้อเท็จจริง ในกระบวนการเรียนมุ่งเน้นไปในด้านความรู้ ฉะนั้น ความมุ่งหมายอันกว้างขวางของงานในหลักสูตร จึงบรรลุผลอันปลายทางน้อยเหลือเกิน

1

รายงานของคณะกรรมการวางพื้นฐาน เพื่อปฏิรูปการศึกษา เสนอคณะรัฐมนตรี
สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (4 ธันวาคม 2517), หน้า 98-99

2. เนื้อหาสาระขาดความยืดหยุ่น ในทางค่านเนื้อหาสาระและเวลาเรียนตาม
 ที่หลักสูตรกำหนดไว้มีเป็นอันมาก ที่เป็นความรู้ประเภท "รู้ไว้ใช้ว่า" ซึ่งหาได้เป็นความรู้ที่มี
 ส่วนพัฒนาระบบความคิด หรือสามารถนำไปปรับปรุงการดำรงชีวิตให้เจริญงอกงามขึ้นไม่ เช่น
 การกำหนดเนื้อหาวิชาไว้ตายตัว คือ มี 6 วิชาในชั้นประถมศึกษา และ 8 วิชาในชั้นประถมศึกษา
 ซึ่งก่อให้เกิดความคับแคบไม่สามารถเพิ่มเติมความรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อชีวิตในปัจจุบัน และอนาคต
 จึงมักมีเสียงเรียกร้องให้เพิ่มเวลาเรียน หรือเพิ่มวิชาซึ่งไม่อาจทำได้ เพราะหลักสูตรกำหนด
 ทุกอย่างไว้ตายตัว ช่วงเวลาเรียนก็ไม่ยืดหยุ่น และเวลาเรียนทั้งปีก็มีน้อยเกินไป เมื่อเทียบกับ
 ประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก

3. ความบกพร่องของหลักสูตรในค่านข้อเท็จจริงของกระบวนการเรียนการสอน
 หรืออีกนัยหนึ่ง คือการนำเอาหลักสูตรไปปฏิบัติจริง มีงานวิจัยหลายชิ้นที่ชี้ให้เห็นว่า หลักสูตร
 ไม่ได้สื่อความหมายต่อครูที่จะนำไปใช้จริง หลักสูตรมิได้ให้แบบอย่างวิธีการเรียนวิธีการสอน
 และการจัดกิจกรรมพอที่จะเป็นแนวให้แก่ครูและนักเรียนนำไปปฏิบัติได้ ครูยึดแบบเรียนของเด็ก
 เป็นที่พึ่งสำคัญ การเรียนทุกวิชาเป็นไปในลักษณะท่องบ่นข้อความในแบบเรียนทั้งสิ้น และผลสัมฤทธิ์
 ในการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำมากทุกวิชา จนกระทั่งผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปแล้ว เป็น
 ผู้ไม่รู้หนังสือ มีจำนวนประมาณถึง ร้อยละ 34 ของผู้จบประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งหมด หรือมากกว่านั้น

4. เนื้อหาในหลักสูตรไม่จบในตัวเอง ข้อวิพากษ์วิจารณ์ประการหนึ่ง ที่มี
 นำหนักมากที่สุดคือ เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้อะดับประถมศึกษา เป็นไปเพื่อให้ผู้เรียน
 ได้มีพื้นฐานความรู้เพื่อเรียนต่อในชั้นสูงขึ้นไป แต่ความเป็นจริงผู้เรียนส่วนน้อยที่เรียนต่อใน
 ระดับสูง ส่วนใหญ่จะออกไปใช้แรงงาน หาเช้ากินค่ำตามสภาพแวดล้อมของเขา ความรู้ที่ได้
 ไปจึงสูญเปล่าไร้ประโยชน์เสียมาก

ผลการวิเคราะห์ 4 ข้อ แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรประถมศึกษา 2503 มีข้อบกพร่อง
 สมควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาการสอน
 และการนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนการวัดผล ควรได้นำมาพิจารณาแก้ไขให้ถูกต้องทุกด้าน

เพื่อจัดเนื้อหาสาระ การเรียนรู้ ที่จะให้ประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ให้ประโยชน์ต่อท้องถิ่น และประชาชาติโดยรวม

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นความคิดเห็นของบุคคลหลายฝ่ายได้เห็นพ้อง ตกลงกันว่า ความมุ่งหมายในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 เทาที่มีอยู่ 36 ข้อ นั้น ถ้าพิจารณาให้ถี่ถ้วน จะเห็นว่าพื้นฐานสำคัญทางการศึกษา เช่น จิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก ปรัชญาการศึกษา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นั้น มีใกล้เคียงไว้ชัดเจน คล้าย ๆ กับเป็นความ มุ่งหมายที่ตนสนใจชอบ 1 และที่สำคัญ คือ ความมุ่งหมายทั้ง 36 ข้อนี้ ได้มาจาก สหรัฐอเมริกา ซึ่งประเทศไทยมีสิ่งที่ไม่เหมือนกับอเมริกาหลายประการ คือ ระบบเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนการฝึกคน ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรครั้งนี้ ควรจะได้คำนึงถึง สิ่งต่าง ๆ ดังที่ใกล้เคียงไว้อย่างมาก เพื่อความอยู่รอดของการศึกษาไทย 2

อีกประการหนึ่ง หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 ยังกำหนดอัตรา เวลาเรียนและเนื้อหาไว้เพียงคร่าว ๆ ไม่ได้กำหนดกิจกรรมการสอนของครู การจัดสภาพ แวกคล่อมในโรงเรียน ตลอดจนการวัดผลที่น่าเชื่อถือได้ 3

1. เอกวิทย์ ณ ถลาง, "การวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา" วิทยาสาร (10 มีนาคม 2515) : 14 - 15

2. ครูกับความเข้าใจเรื่องหลักสูตร, วิทยาสาร (16 เมษายน 2515) : 16

3. เอกวิทย์ ณ ถลาง, เรื่องเดียวกัน : 14 - 15

ขอบกพรองของหลักสูตรประถมศึกษา 2503 อีกประการหนึ่ง ก็คือ เมื่อเด็กเรียนจนจบหลักสูตรชั้นประถมศึกษาตอนต้นแล้ว มีเด็กเป็นจำนวนมากที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ และไม่สามารถนำวิชาที่เรียนไปประกอบอาชีพได้ เพราะการดำเนินงานด้านประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพน้อย ทั้งนี้ เพราะมีอุปสรรคหลายด้าน เช่น การเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็ว สภาพความยากจน สภาพที่เด็กต้องเรียนซ้ำชั้น และออกกลางคันมีอัตราสูง การศึกษามีคุณภาพต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนน้อย เพราะนักเรียนไม่สามารถนำวิชาที่ตนเรียนไปประกอบอาชีพได้จริง ๆ จะต้องมีการสอนวิชาชีพที่ตรงกับสภาพเป็นจริง และความต้องการของท้องถิ่นที่ตั้งในโรงเรียนด้วย 1

ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้ว กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2517 จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2518 กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำคัมภีร์ เพื่อตรวจร่างและวางรูปแบบของหลักสูตร คณะกรรมการได้ทำงานดังกล่าวเสร็จเรียบร้อย เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2518 และได้้นำหลักสูตรแม่บทไปทดลองใช้ตามโรงเรียนประถมศึกษาที่ต่างสังกัด ภูมิภาคที่ตั้ง ขนาด และตามสภาพชุมชน ในปีการศึกษา 2519 และ 2520 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนที่อยู่ในโครงการทดลองนี้ เสร็จแล้วได้ประกาศใช้หลักสูตรใหม่พร้อมกันทั่วประเทศ เมื่อปีการศึกษา 2521

มูลเหตุและแรงจูงใจที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจในเรื่องนี้ มี 3 ประการ คือ

1. ผู้วิจัยมีประสบการณ์การสอนโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งที่อยู่ในต่างจังหวัดและกรุงเทพมหานคร มาเป็นเวลา 20 ปี เคยทำการสอนทุกระดับชั้น ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จึงเชื่อว่าจากประสบการณ์ดังกล่าว จะเป็นพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้ได้ดี

1. นิพนธ์ ศศิธร, "แนวทางปรับปรุงหลักสูตร," มิตรกรรม (13 กรกฎาคม 2518), หน้า 6.

2. โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความแตกต่างกันในเรื่องขนาด สภาพที่ตั้ง บุคลากรและอื่น ๆ การที่จะให้ทำการสอนตามหลักสูตรใหม่ ให้บรรลุผลเป็นไปตามจุกมุงหมายของหลักสูตร คงจะประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย ผู้วิจัยมีความสนใจในปัญหาเหล่านี้เป็นพิเศษ และใครจะทำการวิจัยให้ทราบผล

3. หลักสูตรใหม่มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของทั้งผู้เรียนและผู้สอนให้เป็นไปในเชิงผู้คนคว่ำและผู้แนะนำ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าว น่าจะมีปัญหาเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยจึงใคร่จะทำการวิจัยให้รู้แน่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้ต้องการประมวลเรื่องราวประวัติความเป็นมาของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ครูประจำการและนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใหม่ เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา และครูประจำการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 อันประกอบด้วย ความเข้าใจและปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร จุกมุงหมาย กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล วัสดุหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาและครูประจำการ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในเรื่องครูผู้สอน กลุ่มวิชาที่เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ผู้ใช้หลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่

มีปัญหาในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

2. ผู้บริหารการศึกษาและครูประจำการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความเห็น เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. โรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ครูประจำการ และนักเรียน ที่เป็นตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็น โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครที่กำลังดำเนินการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือผู้บริหารการศึกษา วัฒนธรรมศึกษาธิการ-เขต สังกัดกรุงเทพมหานคร 24 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่ 100 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ 100 คน ครูประจำการ จำนวน 300 คน ซึ่งเป็นครูสอนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 120 คน ในปีการศึกษา 2521 เท่านั้น

3. การสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นี้ มี 7 ด้านด้วยกัน คือ ด้านความเข้าใจและปัญหาการใช้หลักสูตร, จุดมุ่งหมาย, กิจกรรมการเรียนการสอน, สื่อการสอน, การวัดและประเมินผล, วัสดุหลักสูตร, และการบริหารหลักสูตร

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

ในระยะเวลาที่ทำการสำรวจเก็บข้อมูลต่าง ๆ นั้น โรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และครูประจำการและนักเรียน ได้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มาเป็นเวลา 1 ภาคเรียนเท่านั้น ดังนั้นข้อมูลบางเรื่อง เช่น การวัดและประเมินผลอาจไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร และอาจจะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง หลังจากผู้ใช้หลักสูตรได้ใช้ไปครบ 1 ปีการศึกษาแล้ว

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ช่วยให้ฝ่ายการศึกษาได้ทราบถึงความคิดเห็นและปัญหาที่มีเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. เป็นตัวอย่างและแนวทางในการศึกษาความคิดเห็น และปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรที่เกี่ยวกับความเข้าใจและปัญหาการใช้หลักสูตร จุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล วัสดุหลักสูตร ตลอดจนการบริหารหลักสูตร ของ โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดอื่น ๆ ทั่วประเทศไทย

3. เป็นข้อมูลที่ใช้ในการจัดหรือปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาหนังสือ เอกสาร และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. สร้างแบบสอบถามฉบับชั่วคราว เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ครูประจำการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ทางด้านความเข้าใจและปัญหา การใช้หลักสูตร จุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล วัสดุหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร แบบสอบถามดังกล่าวจะมีลักษณะดังนี้

2.1 แบบเลือกตอบ โดยให้ผู้ตอบเช็คข้อมูลตามสภาพของผู้ตอบ

2.2 แบบให้เลือกรับรองตามน้ำหนักความสำคัญ (Numerical Rating Scales)

2.3 แบบปลายเปิด (Open - ended question) โดยให้ผู้ตอบมีอิสระที่จะให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรได้เต็มที่

3. สร้างแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียน ฉบับชั่วคราว เพื่อศึกษาความคิดเห็น และทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

4. นำแบบสอบถามฉบับชั่วคราวไปทดลองใช้กับผู้บริหารการศึกษา 10 คน และ ครูประจำการ 10 คน ใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ประชากร

5. ปรับปรุงแบบสอบถาม ฉบับชั่วคราว ให้เป็นฉบับสมบูรณ์
6. นำแบบสัมภาษณ์ชั่วคราว ไปทดลองสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากร
7. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ชั่วคราวให้เป็นฉบับสมบูรณ์
8. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร ชั้นได้แก่ศึกษาธิการ เขต สังกัดกรุงเทพมหานคร 24 เขต ครูใหญ่และครูประจำการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 โรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling)
9. นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ไปสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัด กรุงเทพมหานคร 24 เขต เขตละ 1 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวม 120 คน
10. วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา และครูประจำการ โดยการทดสอบค่าไคสแควร์ (χ^2)
11. นำผลการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มาจัดเป็นหมวดหมู่
12. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล และให้ข้อเสนอแนะ

คำจำกัดความ

1. ความคิดเห็น หมายถึงความเชื่อ ความคิดเห็นหรือการลงความเห็นในสิ่งใด ๆ ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่ ในที่นี้หมายถึงความคิดเห็นที่ได้แสดงออกในการตอบแบบสอบถาม¹

¹ Carter V. Good, Dictionary of Education (New York : McGraw Hill Book company, 1973), P. 399

2. ผู้บริหารการศึกษา หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ฝ่ายวิชาการ หรือผู้ช่วยครูใหญ่ ฝ่ายวิชาการ

3. ครูประจำการ หมายถึง ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

4. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 หมายถึง ปัญหาในแง่ความเข้าใจหลักสูตร จุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล วัสดุหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร

5. หลักสูตรเก่า หมายถึง หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503

6. หลักสูตรใหม่ หมายถึง หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

7. หลักการ หมายถึง ความต้องการอันเป็นแม่บทของหลักสูตร ซึ่งแสดงให้เห็นเจตนารมณ์โดยทั่วไปของหลักสูตร¹

8. จุดหมาย หมายถึง ความต้องการ โดยเฉพาะของหลักสูตร ซึ่งกำหนดขึ้นตามนัยของหลักการ และแสดงให้เห็นผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

9. โครงสร้าง กลุ่มของสิ่งต่าง ๆ หรือเรื่องต่าง ๆ ซึ่งประกอบขึ้นเป็นหลักสูตร

10. ทักษะ ความสามารถชำนาญและแคล่วคล่องว่องไว

11. จุดประสงค์ทั่วไป ความต้องการทั่วไปของแต่ละวิชา

12. จุดประสงค์การเรียนรู้ ความต้องการ โดยเฉพาะของแต่ละวิชา

13. ความคิดรวบยอด หลักวิชาหรือความรู้สำคัญ หรือ ความเชื่อดันเป็นพื้นฐานซึ่งจะนำไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ได้ประการหนึ่ง และซึ่งจะช่วยในการกำหนดเนื้อหา หรือรายละเอียดของหลักสูตรได้

1. กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, "คำอธิบายศัพท์ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521" หลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา, ฉบับโรเนียว, หน้า 1

14. ประสบการณ์ การเรียน โดยการที่ให้นักเรียนได้พบ ได้ประสบ ได้กระทำ หรือได้ศึกษด้วยตนเอง ย่อมทำให้เกิดความเข้าใจได้รวดเร็วและลึกซึ้ง
15. บูรณาการ คือ การสัมพันธ์แผนการสอน ของมวลประสบการณ์ ทั้ง 4 กลุ่ม เข้ามารวมเป็นกลุ่ม หรือหน่วยเดียวกัน เพื่อทำการสอนเป็นรายสัปดาห์ หรือรายวัน
16. กลุ่มทักษะ กลุ่มของประสบการณ์ที่จัดให้แก่นักเรียน เป็นเครื่องมือสำคัญ ที่จะต้องติดตัวไว้เพื่อเป็นประโยชน์แก่ชีวิต และในการศึกษาเล่าเรียนวิชาอื่น ๆ ต่อไป
17. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มของประสบการณ์ที่จัดให้แก่นักเรียน โดยเฉพาะในค่านสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และสุขศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากประสบการณ์ในค่านเหล่านี้ จะช่วยทำให้นักเรียนได้เข้าใจ ปัญหา และ ความต้องการ ของชีวิตที่ขึ้น และรู้จักการที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ตามควรแก่กรณี
18. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มของประสบการณ์ที่จัดให้แก่นักเรียน โดยเฉพาะในค่านจริยศึกษา ศิลปะศึกษา พลศึกษา และอื่น ๆ ทั้งนี้ เนื่องจากประสบการณ์ในค่านเหล่านี้ จะช่วยก่อให้เกิดนิสัยอันดีงาม มีคุณธรรมคือธรรม และน้ำใจรักสวกรังงามอยู่ประจำใจของนักเรียน
19. กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ กลุ่มประสบการณ์ที่จัดให้แก่นักเรียน โดยเฉพาะในค่านการทำงาน และเป็นพื้นฐานในการที่จะประกอบอาชีพต่อไปข้างหน้า เช่น งานบ้าน งานประดิษฐ์ งานช่าง งานเกษตร
20. กิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การเสนอแนะข้อปฏิบัติสำหรับผู้สอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวิชาที่อาศัยการสร้างนิสัยจริยธรรม และการทำงาน ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติอยู่เสมอ หรือปฏิบัติเป็นประจำจนเป็นนิสัย
21. สื่อการสอน คือ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนบรรลุจุดหมายที่วางไว้
22. การวัดและประเมินผล คือ การแทนค่าผลการวัดด้วยตัวเลข แล้วตีค่าผลการวัดสิ่งนั้น ๆ ว่าดีหรือไม่ ก็ขนาดไหน

23. วัสดุหลักสูตร คือเอกสารที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำขึ้น ประกอบการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 เช่น หลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน แบบฝึกหัด บัตรงาน แผนภาพ หนังสือส่งเสริมการอ่าน

24. การบริหารหลักสูตร การบริหารหมายถึง "กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ร่วมกัน" 1 การบริหารหลักสูตรในที่นี้ หมายถึงรวมถึงอาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ที่โรงเรียนมีอยู่ อันจะเป็นสิ่งเอื้ออำนวยให้การใช้หลักสูตรใหม่บรรลุผลสำเร็จด้วย

25. คาบเวลา เวลาที่ใช้ในการสอน 20 นาที

26. นักเรียน หมายถึงนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2521

1.

Herbert A. Simon, Donald W. Smith burg, and Victor A. Thomson.

Public administration (New york : Alfred A. Knopf, 1966), P.3